

Kan deltidsanställda i handeln leva på sin lön?

Deltidsarbete gör att många inom handeln har svårt att leva på sin lön. Uppräknat till heltider tjänar anställda i genomsnitt 29 000 kr, men tar man hänsyn till den kontrakterade arbetstiden tjänar samma grupp 19 500 kr före skatt. Hela 39 procent av alla anställda inom detaljhandeln har en löneinkomst under fattigdomsgränsen. Räknar vi in ob-ersättning är det 32 procent. Få timmar på kontraktet är den huvudsakliga orsaken. Bland de som är anställda på mindre än 30 timmar i veckan vill 75 procent ha fler timmar på sina kontrakt.

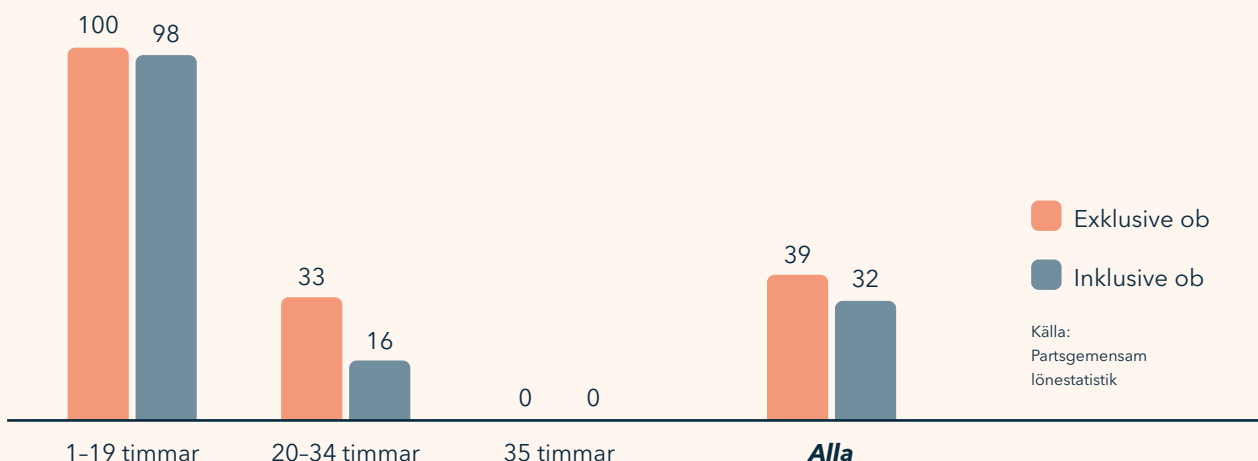
När är löneinkomsten så låg att det är svårt att leva på sin lön? Konsumentverket beräknar årligen vad en 20-åring med eget boende behöver ha kvar efter skatt för att kunna täcka sina kostnader. För 2024 krävs 19 120 kr, vilket motsvarar en lön före skatt på 23 600 kr. Om vi utgår från det som referenspunkt finns det många handelsanställda, även de som är äldre än 20 år, som har betydligt lägre löneinkomster.

Inför avtalsrörelser räknas timlönerna vanligen upp till heltider. Detta för att kunna jämföra olika avtalsområden med varandra. För detaljhandeln uppgår 2024 en uppräknad heltidslön till 29 000 kr. Denna siffra är dock missvisande eftersom deltidsarbetet är utbrett. Drygt 7 av 10 i detaljhandeln arbetar deltid. Om vi i stället tar hänsyn till arbetstiden som anställda har på sina kontrakt sjunker den genomsnittliga löneinkomsten med nästan 10 000 kr till 19 500 kr, vilket motsvarar 16 200 kr efter skatt.

Handelsanställda har också ob-ersättning. Det är ingen lön utan kompensation för arbete på obekvämt arbetstid som kvällar och helger. Men om vi ser ob-ersättningen som en inkomst och räknar in den så ökar den genomsnittliga månadsinkomsten för lönearbete med 3 000 kr till 22 500 kr. Efter skatt blir det 18 400 kr.

Oavsett om man räknar med eller utan ob-ersättningen blir således den genomsnittliga löneinkomsten på

Så många inom detaljhandeln har **löneinkomst under fattigdomsgränsen**. Andel i procent.

avtalsområdet lägre än vad som enligt Konsumentverket krävs för att en 20-åring med eget boende ska kunna leva på sin lön.

Avtalets lägstalöner syftar till att motverka låga löner. Den lägsta lön en vuxen utan erfarenhet kan ha - om hen jobbar heltid - är 25 243 kr före skatt. Efter skatt motsvarar det 20 300 kr. Det är något över Konsumentverkets beräkning. På så vis uppfylls målet med lägstalöner, givet att man arbetar heltid. Men det är få av dem som har en lägstalön som också arbetar heltid, endast 20 procent. Utgår man från den kontrakterade arbetstiden för de som har den lägsta lönen blir genomsnittsinkomsten 13 000 kr före skatt, och inkluderas ob blir den 15 450 kr.

Fattigdomsgränsen enligt SCB

En annan referenspunkt för att bedöma möjligheten att leva på sin lön är SCB:s mått på låg ekonomisk standard. I vardagligt tal kallas den fattigdomsgräns och utgår från 60 procent av medianinkomsten i ett land. Det är ett internationellt accepterat mått som används för jämförelser mellan olika länder.

För ensamstående är gränsvärdet 14 600 kr (2022) i disponibel inkomst efter skatt. Det är betydligt lägre än vad Konsumentverket utgår från. I detta gränsvärde ingår inte endast löneinkomster utan även andra inkomster finns med. Det kan dock finnas ett värde i att se hur många som kommer över denna gräns i löneinkomster. Före skatt motsvarar gränsvärdet 17 877 kr i löneinkomst.

Det finns knappt 160 000 anställda på detaljhandelsavtalet. Av dessa har 39 procent löneinkomster under fattigdomsgränsen. Om vi även räknar med ob-ersättning lyfts några över denna gräns. Då är det 32 procent. Det är framförallt få timmar på kontraktet som gör att många har svårt att leva på sin lön. Bland de som arbetar 1-19 timmar (27 procent) är det nästan ingen som kommer över fattigdomsgränsen. Bland de som arbetar 20-34 timmar hamnar 33 procent under

gränsen, medan det knappt finns någon med en inkomst under fattigdomsgränsen bland de som har 35 timmar eller mer.

Är det ett frivilligt val att jobba få timmar? För vissa är det så, men för en majoritet är det inte det. I en undersökning utförd av Novus till Handels medlemmar inför avtalsrörelsen 2025 ställdes frågan om man ville ha fler timmar på kontraktet.

Kontrakterad arbetstid	Andel som vill ha fler timmar på kontraktet
1-19 tim	75
20-29 tim	76
30-34 tim	55

Källa: Handels/Novus medlemsundersökning inför avtalsrörelsen 2025

För de som har deltid med 1-19 kontrakterade arbetstimmar i veckan vill 75 procent ha fler timmar. I gruppen som har 20-29 timmar är det 76 procent. Även bland de som har 30-34 timmar i kontrakterad arbetstid är det en majoritet, 55 procent, som vill ha mer timmar på kontraktet.

Avslutning

För anställda i branscher där deltidsarbetet är utbrett är frågan om mer timmar på kontraktet en viktig fråga. Det handlar i grunden om möjligheten till försörjning. En timme mer i veckan, exempelvis från 23 till 24 timmar, innebär i genomsnitt 760 kr mer i löneinkomst per månad. Två timmar mer skulle innebära 1520 kr mer. Löneökningar är viktiga i sig, men minst lika viktigt för att få möjlighet att kunna leva på sin lön är fler timmar på kontraktet.